

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228095

UNIVERSAL
LIBRARY

گلزارِ عثمانی

مع

تہنیتِ تقریبِ ک بی شہزادگانِ آصفجاہی

ہذاً بحضرت

عبد القوی فانی ایم اے (علیگ)

(۷)

226753

1915010r

ف-گ

گلزارِ عثمانی

مع

تہنیت تقریب کدخدائی شہزادگانِ اصف جاہی

ہدیہ محقر

مولانا محمد عبد القوی۔ قانی۔ ایم۔ اے (علیگ) چشتی صابری

دفاٹر الملک گولڈ میڈلسٹ

سابق پروفیسر۔ فارسی و عربی۔ گورنمنٹ مائرس کالج۔ ناگ پور

مدیر مجلہ بین المللی "البیان"

معلم حال شعبہ فارسی دار دو۔ جامعہ لکنؤ،

باہتمام حاجی حافظ خواجہ طیب الرحمن

درنامی پریس لکھنؤ چائپش

فروری ۱۹۳۲ء

بار اول

۱۳۷

۲۹۱۵۰۱۰

۳۰ ۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اقصیه

دستاویز نہرا کر الیٰ اللہ ہائیں، لفظت جنرل، علیحضرت بن گان عالی،
نسبہ لارہ مظفر الملک و ایماکت نظام الدولہ نظام الملک "نواب"
میر عثمان علیخان درہتج جنگ آصف جاہ سلطان العلوم جی، سنی ایس آئی،
جی، بی ای شہزادہ ممالک محرومہ دکن، جلالتہ سلطنت،

بہسار کرد عنبریں ہولے مرغزار با
بہسار کجا کہ بنگری ہجوم نو بہار با
جہاں شدہ ز چار سو بزرگ بوتار با
بدشت و راغ و کوہ و در پری و شان نگار با
بباگ و نعمہ ہر کجا عناد الیٰ ست و سار با

ہمہ گل است و یا سخن لطیف جو سار با
بنفشہ رستہ در چمن شقیق و لاله در دمن
چو زلف یا مشکبو شدہ است دہر کوہ کو
بد ہر اندر دمن ہمہ می است با نگ چنگ و نے
گل است و لاله چار سو شدہ است دہر مشکبو

مصوٰر است بزین بزرگ بوئے دلبران
 ترانه ریز بار بد هوا بدشت و در حبیل
 همه تل است چوں چمن زلالما و یا من
 بر نیت ابر شیر باد هر چا سو همه
 گل است لاله و من بدشت و باغ هر کجا
 ز بانگ سار و کبکها نقاط و چمن همه
 همه جهان نگارین دو چهر رشک حورین
 جہاں بدشت جاوای بزرگ بوئے موشاں
 پستنگما و شتھا مصوٰر است گلستان
 بر بوئے دلبران همه ارم شده است تعبیه
 بهر زمین بهر کجا همه گل است و انخواں
 ز شتھا همه جہاں بزرگ بوچو گلستان
 ترانه عنادل است بهر کجا بدشتھا
 صد لے نرود و نے همه بطرف باغ هر کجا
 بدشت اگر نظر کنی همه مو است و مو پرست
 به بزم و هر چا سو سے است و شاہاں همه
 بیا و نوش و چنگ و نئے جہاں چو باغ حورین

همه جہاں همه ارم بدشت و کوہ سار با
 عروق آکبش همه بسر شجر چو تار با
 پراز گل است و ناردون مغاکما و غار با
 شکوفتسا بهر شجر چو فصل شیر خوار با
 بطرف آسجھو همه ز سر و با قطار با
 عنادل اندنمت گوفراز شاخار با
 هوا شده است عنبرین بهر کجا تار با
 بهر کجا که بسنگری لعکس لاله زار با
 دمیده است از خواں همه ز نوک خار با
 بزلفشا ہداں ہمہ ہفتہ صد ستار با
 بنفشہ رستہ چار سو بدشت و کوہ سار با
 همه گل است و انخواں لبوئے مرغزار با
 بہ نغمہ اند چار سو تدر و ہا و سار با
 پیالماے سے همه بدست میگسار با
 بنغمہ مطہریاں ہمہ بت اند و کنار با
 سرود و چنگ و رود و نئے نظرن جوئبار با
 سے است و شاہاں ہمہ بدشت و کوہ سار با

ز نامیہ ہمہ جہاں شد چو زرم شاہداں
 بجام لالہ سے ہمہ سب ہم این چار سو
 جہاں بزرگ بو ہمہ شدہ لبان گلستاں
 ہمہ تدر و چار سو صد اے سار کو بہ کو
 ز بس میڈیا سین نہیں شدہ است عنبریں
 بدشت اگر نظر کنی ہمہ گل است دیاسین
 بر در زوئے شاہداں شب است چار عیوں
 بدشت چار سو ہمہ بنفشہ رستہ ہر کجا
 بباگ نے مرغیاں بلخ خسرو جہاں گ
 چو گلشن ارم شدہ جہاں بہمد تو شہا
 مدارس علوم و فن نمودہ بہت کجا
 نہ سرگرائی است و کس نہ متلائے دروغم
 بہت کجا کہ بنگری ز بہت تو حاکم
 شکوفہ علوم است کہ بد بباد ہمرگاں
 مدارس دکن ہمہ علاقے ز جو دو تو
 مدارس ملک تو تقدیر است ہر کجا
 ز انبساط فیض تو کہ ہست شامل جہاں

مصوٰر است سو بسو بدشت و کو ہسار ہا
 عروس گل بقیص وہم بنفشہ کبک ہسار ہا
 مصوٰر است چار سو منظر ہتبار ہا
 ز کبک پر شدہ زمیں ہزار ہا ہزار ہا
 کشادہ کاروان جیں بکوہ دشت بار ہا
 بدامن جبل ہمہ نشاط آبشار ہا
 بلک روم منتشر سپاہ زنگبار ہا
 مصوٰر از گل و سمن کمنار جو ہار ہا
 چہ در فضائے گلستاں چہ طوط جبار ہا
 بہر زمیں کہ بگری بحش نہادیار ہا
 ہمیشہ از تو خسرو ابد ہر یادگار ہا
 بیادہ کرم ہمہ نشانہ زخمسار ہا
 نشانہ اندیا سمن بریدہ اند خار ہا
 ز موج جو دو تو شہا شدہ ہمہ ہار ہا
 چنناں نشان تو ہمہ بہر ز اقتدار ہا
 بہمد تو ولی ہمہ درون کج ہسار ہا
 بہمد ہا نشاطا کنند شیر خوار ہا

سخاے ابر با نجل شده ز جود دست تو
 عداد شرکت بر دل ز صد فکر آدمی
 زار خود شسته ز کدورت زمانیاں
 ترا به بنجینقا چه حاجت است خسرو
 بیک خدنگ تیز ریز دشمنان بسیر
 فروده غر دشان دین ز دولت تو خسرو
 حدیث چشم تو رود اگر بر بے آهوا
 اگر حدیث لطف تو بر بے نار با کسرم
 همه ولی بذر حق ادا کنند روز شب
 مدار صنع ملک تو کسا و ازاں بیوریا
 ببستم و هر چار سو خورد باد که کوبو
 ز ابر جود تو جہاں شده چو گلشن ارم
 به عز و شان و برتری که هست و الهی همه
 به فر و فضل از دی ترا کمال بخردی
 بنظم ملک خسرو اترانه حاجت دگر
 و کن که هست چوں ارم بهر کجا که بگری
 نه باگ شکوه آیدش گوش از زمانیاں

مصورا است بهرین نقش داز بخار با
 دو ساله راه می رود ز شرکت قطار با
 ز خاطر همه جہاں ستروہ غبار با
 ز بهیبت تو اوست در زنج و بن چهار با
 بدوردشت کین همه نموده شکار با
 کنند مومناں تهنو و جان نثار با
 ز آهبا بروں جہد شمر نشان بخار با
 به نار با همه شود تموج بحار با
 وظیفه دعائے تو لطف ز حق گزار با
 محک همه به سکر تو گرفتار عیار با
 بیاد خسرو جہاں بجوش نو بہار با
 بد و عدل تو شہا به سازد برگ کار با
 ندیده شیل تو فلک درون وزگار با
 فلک برائے تو نهند مدار کاژبا با
 رہین رائے تو همه صفار با کبار با
 به جشن حور چار سو بدشت کوہسار با
 فلک برائے تو شہا اگر نهد مدار با

بزرم دمسر هر کجا بیا د خسرو دکن
 بیانگ چنگ و نه نه کن مشابه ارم
 بزرم شادان چین زمشک بود گفتگو
 چو دست بنده بدستی ز کیسه دوزخ است
 ادریهها لیبها کنند روز و شب همه
 پے سر و مدح تو که فرض شد بر شبر
 بساده محبتت که شد خمیر جسم من
 ز خاک ملک تو شما خمیر جد و عم من
 شنائے تو تو انگری و نه ز شومی فلک
 دماغ دهر حوی ارم بعد تو معطر است
 فلک مطیع حکم تو اگر شود اشارتت
 وظیفه شنائے تو بفتح خود ادا کنم
 بمدح تو بسرم ز عمر آنچه باقی است
 و نه زگردش فلک بفلکان روز و شب
 گل است چار سو همه معطر است کوبه کو
 غیب و بنیواز تو بساز و برگ هر کجا
 معالم سخائے تو بهر لندرون همه

بقتل بوحسبام موخورد باوه خوار با
 بهر کجا که بنگری می است میگسار با
 ز طیب حنلق تو شما صبا برد بخار با
 ز گوهر علوهما کسبم بتو نثار با
 شنائے خسرو جهان بنج حق گزار با
 همه عروق جسم من برود و چنگ تار با
 به مفلسی نشاند ام شما همه خوار با
 محبت و کن شد مرا چو پود قار با
 ز گره مفلسی مرا بجان و تن غبار با
 زمشک خلق تو شما بهتر کجا است ارم
 ز دشمنان بگم سر بر آرد و مار با
 که مرد را به نیکوی ز مخرج تو عمی ارم
 شما اگر به خان و ماں مرا بود قرار با
 قرار در خیال من بدل شد از فرار با
 بهر کجا که بنگری بهیبت تو بهار با
 یتیم و بیوه را همه ز جود تو یار با
 به جودت منبسط به چار سو دیار با

نظام ملک خسرو برائے صابنت ہمہ
 نظام دولت است میں شد بعد تو چنان
 مظفر جاں توئی کہ مستح شد بنام تو
 بعد تو دکن شد مدار ہر کمال را
 شہ علوم و شاہدیں توئی کہ ملک ملک تو
 یسار در ہمہ دکن شد بہ فکر صابنت
 بسان خادم ہی رؤس را ببندگی
 ہمہ شکوہ و تیر تری شہا تراست مژہ ہی
 بیاد تو نمیزد با بانگ و دو چنگ و نئے
 امیر مومنین توئی رئیس قوم مسلمین
 بہ عہد تو ہمہ ولی بیاد و ذکر شتغل
 برنج و در دبد جہاں شہ از خمار مفلسی
 برائے آصف جہاں کہ نام تراست از ازل
 بہ تیغ عدل گشتہ ہمہ وجود ظالماں
 علوم مغربہ را کہن لباس ترک شد
 آب تیغ گشتہ نہال حظل چار سو
 بدور لطف تو بود پیناہ ملک ہر کجا

رہین عفتل تو ہمہ مشیرا اشارہا
 کہ نگسلند تا ابد ز پروہا ز تارہا
 ز دا و در ازل ہمہ بچنگ و گیر و دارہا
 ارسطواند ہر کجا بملک ہزارہا
 کسند مہج تو ہمہ بجان دل کبارہا
 رعایا را بذات تو شہا است افتخارہا
 پسایہ کلاہ تو فکند شہر یارہا
 بدست تست از ازل عنان اختیارہا
 خورد شاہان ہمہ لطف جو بیارہا
 کہ مومناں شنائے تو کسند در دیارہا
 کہ میسدر بہر یکے رفیض تو یسارہا
 ببادہ سخائے تو شکستہ شخارہا
 شد بدعتت ہمہ صفارہا کبارہا
 ز خرمن ہمہ خساں بر آوری خسارہا
 بہ خلعتی کہ دادہ شہا ہمہ بہارہا
 ز آب سیم و زر ہمہ بملک جم بیارہا
 ز عدل خسروا ہمہ نمودہ ہضارہا

ہر آنکہ زاد و دکن بہ سکرست مرتین
 ہمہ ہنود و مسلمین محشم دُور بین تو
 صد لکے کوس عدل تو رسید در جہاں
 بہ بہند از تو ثجت ہمہ علوم ہر کجا
 زمین خسرو دکن تو زرع است در زمین
 ز بارش سخائے تو کہ بودہ وز شب شہا
 ہمہ نشاط و رنگ بولعبد شاہ در جہاں
 مس کسا و شاعران طلا کن ثنائے تو
 تھی ز لعل کا نہا چو دست فانی حویں
 زا بر نیزہات شہا زمیں شدہ است گلستاں
 دل حبیب تو شہا بنزہ است چن چن
 کنوں کہ علم در جہاں ز فیض تو شدہ ہمہ
 بہر بلد بیا دحق چو شبلی است ہر شہر
 چو تشنہ یاد تو کند شود وہاں پراز عمل
 بہر بلد ز نام تو کنند فخر در جہاں

کہ ہندوان و مومنین کسند افتخار ہا
 عن زریو دیار تو ہمہ بیان نغمسار ہا
 سحاب فیض تو ہمہ نمود جو ببار ہا
 ارسطواند چار سوب علم در دیار ہا
 منزہ شد ہمہ جہاں ز ننگ از عاں ہا
 بزنگ بوجہاں شدہ ہمہ چو لالہ زار ہا
 یمین ہر گدا شدہ ز جو شدہ سیار ہا
 ہر آنکہ گفت مدح تو گرفتہ اعتبار ہا
 چو کیسہ گدا تھی ز جو تو بچار ہا
 زد دشمنان بدشت کیس بہر کجا مزار ہا
 خشن بہ بخت دشمنت چو پشت سوسار ہا
 بہر زمیں اسیبہا حکیم در یار ہا
 ز ننگ شد جہاں تھی سترہ نقش عار ہا
 گہ خزاں ز ذکر تو میدہ نو ببار ہا
 شدہ است بزم ذکر تو شہا ہمہ دیار ہا

سرور و سورتو شہا بود ز گردش فلک
 نشاطا بود ز میہرم میگسار ہا

۲- قصیده

استانِ قصرِ جاہتِ آسمانِ آفتاب
 چون بچود تو پست از داندانِ آفتاب
 کو دوکان در مہدِ عدتِ ملاطفتِ آفتاب
 کرد جاری چار سواندِ جہانِ آفتاب
 دختر آتشِ شلِ ارسطو نکتہ دانِ آفتاب
 شد مہطر از ہواشِ خانِ ومانِ آفتاب
 شاہخایشِ منبسط شد در جہانِ آفتاب
 سینر و شادابی اذانِ دگرستانِ آفتاب
 ارسطو سلیم است ہر سو در جہانِ آفتاب
 نکتہ زان نگزرد و اندر گمانِ آفتاب
 ممتد در ان بیخ دانشِ جہانِ آفتاب
 یورپا مطلع و کن شد آشیانِ آفتاب

شہسوارِ دولتِ تو ہمخانِ آفتاب
 صولتِ اسکندر می ناز و بذاتِ عالیت
 مثل یونانِ مبدءِ علم و ہنر ملکِ دکن
 جامعہ عثمانیہ در بایکے متواج از علوم
 کو دوکانِ عدتِ تو شارحِ زہرا از آسمان
 درد کن بینی ہمہ از چار سو باغِ علوم
 مبدءِ علم است آتشِ شلِ طبیبی در جہا
 چشمہ فیضِ تو جاری شد ہمہ بر روی دہر
 ارسطو طالبِ دانشِ دارِ سانِ عدتِ تو
 طفلِ درگوارہ شہرتِ تج شفا گوید ہمہ
 در ہمہ ملکِ دکن بینی مدارسِ چار سو
 تیر علم و ہنر طالع شدہ در یورپا است

آنچه در مغرب بود از علم بهر اطلال
 آنچه از صنعت بود نیز آنچه باشد از علوم
 کرد آرد و راز بان علم و دانش در دکن
 صنعت اهل دکن را اگر ببیند آسماں
 علم و دانش را بجوید خسر و ملک دکن
 کار و بار اهل صنعت را چنان افزون نمود
 گاه در تسلیم کوشد گه با مرد دیگر است
 بر دل قافی نشیند در زبان عدل تو
 در همه ملکیتا ماشاد و میوینبسط
 اولیا بینی همه در دور عالم چار سو
 رشته کز تار در تیش و خیش را همه
 در تضیق بود گیتی یک از فیضت کنون
 گر تیا ماشاد و خرم بویگان در راحت اند
 عهد زریں عهد تو لے حامی اهل علوم
 خواجہ جمیر سلطان همه ہندوستان
 ہر کہ زاید در جہاں بسیند تو رحمت ملام

خاما در دست دارد ترجمان آفتاب
 در دکن تسلیم کرده مکتہ دان آفتاب
 منکشف گشته کنوں راز نہان آفتاب
 در نظر بے دست در ماند بہر ان آفتاب
 اثیاعش را کشادہ بحر و کان آفتاب
 ہر دو کان اہل صنعت شد کان آفتاب
 می نماید آنچه کرده کاروان آفتاب
 تیرہ آفت کہ آید از زمان آفتاب
 ہمد آرام است ملکوت در جہاں آفتاب
 غیر ذکر حق نہ بینی در جہاں آفتاب
 در میان دارند آکنوں عابدان آفتاب
 ہست در تو سبع و زینت آسمان آفتاب
 ہمد آرام ہست ہر سو در جہاں آفتاب
 شیل ہارون الرشیدی در جہاں آفتاب
 یاور و یا تو انداے حکمران آفتاب
 میس زبان دہر ہستی نہان آفتاب

<p> نیز لغت مصطفیٰ انجمن کتبہ دان آفتاب از ادب توام بسان عزو شان آفتاب سیر در ملک منشا ید کاوان آفتاب حارس حریم ہستی حکمران آفتاب حارس حریم گویم پاسبان آفتاب ترک کردم زانکہ ہستم رازدان آفتاب کامران وہم مخلص در جہان آفتاب ہم نظام الدولہ باشند زبان آفتاب </p>	<p> در ہمہ اشعار تو بستم ہمہ حمد خدا ہست در عثمان علیجاں عزو شان ازیدی ناہائے مشک افضل خداوار و بیار سہ خطابت و از زبان مشکائے النور جاں منکہ باشم مستنیر از پر توے رائے نبی گرچہ شاہ ہند کردت ہم خطاباتِ نگر در ہمہ دور ممالک آن شہ گردوں جناب ہم نظام الملک آن سلطان گردوں شربت </p>
--	---

فاتح جنگ است و صفیاء سلطان العلوم
مثل او ہرگز نیاید در گمان آفتاب

۳۔ قصیدہ

در دل ہمہ خادمی ہر جان پیراں پرورد
 در طبع آں مایہ فطن اسرار گہناں پرورد
 جامے بخورازے ہمہ فکر توہماں پرورد
 صد مایہ علم و فطن در طبع ناواں پرورد
 در نعمہ گوئی ہر زماں بزم گلستاں پرورد
 الکن خورد جامے اگر گفتار حباں پرورد
 خشنے کند شادی ہمہ ردور زنداں پرورد
 صد مایہ ناز و نسیم در جان پیراں پرورد
 زراغ و زغن در مضیحا طوس قصاں پرورد
 چوں طوطی شیوا زباں مح جاناں پرورد
 صد رنگ زباغ جفاں برے متاں پرورد
 عامی اگر بوئے بر صد طبع لقماں پرورد

بادہ ہمہ قوت رواں بر رخ گلستاں پرورد
 ابلہ اگر زماں خورد گرد و فلاطون زمن
 گزینج و تابفت تدر در حل و عقد و زنگار
 لقماں کند ابلہ اگر از بادہ نوشد اندکے
 لبیل شود زراغ و زغن از فیض آں زباں
 ناواں شود نا ازاں گرد و فلاطون نماں
 مجوس گزوشد ازاں قصد چو طاووس ارم
 آں بادہ دہ کر بوئے آں گرد و دماغ گلستاں
 بادہ دہ تغیر جال حیواں خورد و نساں شود
 بادہ بچو بادہ بچو کز بادہ طبع شاعران
 بادہ ہمہ تفریح جان بادہ ہد تاب توآن
 در زخمہ کو دک گرد خورد گرد و واسطوئے زمن

گر پیر ازاں بادہ خورد گرد و چومرد نو جوان
 دشمن اگر زان بخورد گرد و بزرگ مہل
 زانغ ازاں بچے برد گرد و چوبل نغمہاں
 ساتی ازاں بادہ بدہ کاندہ ہمسرخ و الم
 گر قطرہ زان مے خورد ابلہ ہمسہ و ناماشود
 بوئے بزاہد گرد زان می گویند نغمہا
 گر سوئے کافر زان ہوا بوئے بر مومن کند
 رنجور جو آسمان آبادہ گریطمہ چشد
 مفلوک گر بوئے برد صدایہ شادی اناں
 ساتی اگر از بادہ مت مخزوں بنوشد قطرہ
 قمری بہ سرو بوستان ان نغمہ گویند ہم
 آں بادہ کہ بوئے آں مستی بخیزد در جہاں
 بر سنگ بادہ گرفتہ گرد و ہمانا جانور
 ساتی بجاہم ساغرے زان بادہ کہ بویش
 نے زین شراب جاگنزا کا دہم شہور خوب

صدنگ باغ و بوستان بوئے خنداں پرورد
 وز ہر صد باغ ارم در طبع شاداں پرورد
 در مضیہ آن رنگی سلط اوس قصاں پرورد
 بر رخ ہمہ باغ ارم نگلیں و پشراں پرورد
 اسرار دور آسمان در طبع ناداں پرورد
 گر محتسب جامے خورد در بزم جاناں پرورد
 توحید داں گرد وہمہ اسرار زیداں پرورد
 در جان نگلیں نیکیاں صد گونہ در ماں پرورد
 در دور جو آساں در دور حسراں پرورد
 صدایہ ناز و نغمہ در جان شاداں پرورد
 بلبل لصحن گلستان صد گونہ آساں پرورد
 طعمش ہمہ رنگ جنباں بوئے پشراں پرورد
 شناس گرانے خورد و نساں بزہداں پرورد
 اسرار زیداں یک بیک مفرقلاں پرورد
 صدنگ کفر و فسق را در اہل ایماں پرورد

مطلع ثانی

چوں برق افتد در جگر بر رخ گلستاں پرورد

دارم بجام آتش ہمہ کو آب حیواں پرورد

نسان از انسان شود انسان مرغ در گوشت ملک
 بنت العنب دارد همه حن جبال لبری
 گر طبع کس نگیس شود باده خورد باده خورد
 در مدح تو مدح تو خیمه بماند نهان
 و صفت بخود باله می مثل سخایت خسرا
 اس دختر زریں سلب کرد بوشش بیچواں
 خواهم شراب جانفراسے ساتی شیریں ادا
 در قمر شاه بجز مرغیستی بخود لرزد همه
 کرده همه ملک کن ہمزنگ باغ و بوستان
 در ذکر شاه بجز و بر انفس اس غلیبی مستر
 الہام ربانی ہمہ منقوش در لوح دلش
 ز ہدایت و در تقویٰ ہمہ ملکش خورشیدیں
 ماند مرغ و عنس ہمہ در دور جو آسمان
 عدلش ہمہ کرده عدم در دور عالم چارسو
 اندر ہوائے بیم او پردحام آسمان
 گردد ہمہ مشک ختن گفتار در اخلاق تو
 بہل و کلک تو دکن کردہ ہمہ بلخ عدن

زان ادا ازاں طعمے بصد گونہ دستاں پرورد
 زاہد فریب ستاں بر پی دیگوشہ بیاں پرورد
 باده ہمہ گلزار را در طبع چہاں پرورد
 و صفت نیاید در گماں صدنہ نہاں پرورد
 طبع سخنور در شہادہ گوئی قصاں پرورد
 صد مایہ تفریح را در طبع شاداں پرورد
 تا طبع نعت آدم ہمہ مرج جہانباں پرورد
 در ضمن خشم جانتاں ہر صفت نہاں پرورد
 در جوہ سلطان جہاں صد بحر عتباں پرورد
 لطفش طعمہ شکر در کام ثعباں پرورد
 در طبع شاہ بجز و بر اسرار زیداں پرورد
 حک گشت از لوح دکن نقشہ کھمعیل پرورد
 قافی کہ در روز و شبان مرج جہانباں پرورد
 آنکس کہ در ظلم و ستم خار مغیلاں پرورد
 در قمر آں صاحبقران صد کوز نہاں پرورد
 ذکرت ہمہ طعم عمل در کام عطشاں پرورد
 نقشے کہ از فکر تہما ہر شہت ضواں پرورد

جودت همه علم و هنر کرده بمملکت تو شهما
 بارو همه ابر کرم در دور عالم روز و شب
 ای فانی خسته بگر محروم چرا هستی چنان
 مهر جانباں شایفت در دور اسقام جهان
 در ذکر اخلاص شن سبیل نفاس عیسی ای همه
 از کاش و ش زک سنان ز تیغ ابر خو نچکال
 ریزم اژدان سلک دوز در دروغ شاه بجز و بر
 در جوع از مهرت شهادم همه خوان نعم
 در یور پاباشد اگر در کار علم و نخرودی
 ملکیت همه دز نخرودی دارد بهار جاودان
 ملکیت ز تبتیرت همه شد مبداء علم و هنر
 هر سو که جوئی در دکن یا بی خدا بینی همه
 از عدل سلطان زمان کنه پهل و سواد جهان
 در دور عالم هر گدا مستغنی ای حاجت شده
 شرح رسول نش و جان شد منبسط اند جهان
 هر که در ملک دکن شد مسکن اهل صفا
 محزون ز دور آسمان در بند آفات جهان

صد پایه درک و فطن هر طفل نادان پرورد
 گیتی همه شاه جهان در ظل احسان پرورد
 ملاح را شاه و کن در دور احسان پرورد
 حبیب المومنین در دور در ممال پرورد
 موتی از ذکر شاه دیس در گور در مال پرورد
 کشت همه امیدار دور در میدان پرورد
 طبعم همه بحسب سردان از آب نسیان پرورد
 مهرت بجان دل همه یا قوت مرجان پرورد
 هر طفل در ملکیت شما صد طبع لقمان پرورد
 در طبع هر کودک در این صد گونه بتان پرورد
 در صنع صد یورپ شما در زیر دامان پرورد
 مثل فلاطون هر ششیر اسرار زیر دال پرورد
 شد مهر خندان معتدل همه چو مگستان پرورد
 در طبع گلزار رام از جود خاقان پرورد
 در دور هر سلطان دکن آ حکام نیر دال پرورد
 در دشت چون جهان همه کار نیر دال پرورد
 فانی که بهنگام سحر مرغ جانباں پرورد

بکشاد سلطان دکن صد شپہ علم و ہنر
 شاہا بملک تو ہمہ گلزار علم و بحر دی
 شاہا ہمہ شد مبداء علم و ہنر از حکم تو
 اکنون ہمہ شد منکشف از لطمہ قہر خدا
 در لطفت تو اجاب را باشد ہر بارغ جناب
 خواہی اگر بارغ جناب باشد ہمہ در خلق تو
 در وہمہ سلک دُر ز اندر کلام شکرین
 اے مبداء فضل و کرم داری ہمہ جو دتم
 صنعت ز فیض تو شہا چندان شد و ملک
 نقش بر تم گردید حک از خیر عدالت شہا
 شوق تو می آرد ہمہ اطفال را اندر جناب
 در مہر آن خیر البشر این فانی تفتہ جگر
 بر دوستان تو شہا باشد ہمہ فضل خدا
 مانی بگیتی تا ابد با این ہمہ جو د و کرم
 باشد معینت خواجہ چہمیر سلطان جناب

ہر اہل علم و فضل از ذیل حسان پرورد
 کز رنگ بوی آن حباب صد بارغ رضواں پرورد
 اُرد و کہ صد بحر عسل در دور داماں پرورد
 مثل کشف ہر دشمنت بر سر رگیباں پرورد
 ہر دشمنت و قہر تو صد گونہ خسراں پرورد
 در خشم تو گیتی ہمہ صد گونہ نیراں پرورد
 در نطق سلطان دکن صد بحر عماں پرورد
 ہر موج علم تو شہا صد بحر طوفان پرورد
 صنعت کہ در یورپ ہمہ کنج داماں پرورد
 معدوم شد در ملک ہر کس طغیاں پرورد
 تا در شناے تو شہا انصاف یزداں پرورد
 در دور و ہر بد سیر طبع غر نجواں پرورد
 خصمت دور آسماں صد گونہ نقصاں پرورد
 شاہا تر افضل خدا در دور داماں پرورد
 اے بادشہ خواجہ ترا در خطیہ نیرداں پرورد

اے حاکم دور جہاں مانی بہ گیتی شاداں

گیتی ہمہ از عدل تو گلزار رضواں پرورد

۴۔ قصیدہ

ساتی ازاں بادہ بدہ کوجان پڑماں پرورد
 رو بہ اگر زان حاملہ گرد دہمانا بچہ را
 صد سال گرماند نخم رونے کہ زان آید بڑیں
 بر مرہ گر بویے سندان ارومی خستہ دلاں
 برخاروخس زیزی ازاں گر قطرہ اندر زان
 زنگی اگر زان قطرہ در خواب نوشد و زو شب
 برضیہ زاغ وزغن افتد اگر زان قطرہ
 زان مے اگر بویے رسد اندر مانع بے خرد
 بدتر اگر بادہ خورد بہت سکن افعال را
 مثل حبیب نکتہ داں گویم بشادی نہاں
 نامو اگر جامے ازاں نوشد بیزم میکشاں
 مخرول خورد شادان شو قصد بشادی نہاں

بر رُخ ہمہ باغ جناں در دور حراماں پرورد
 دینچہ داں بڑیبت شک چش شیرخاں پرورد
 ماند برومی بچکاں بر رخ گلستاں پرورد
 مثل خضر عمر اید در دو گریہاں پرورد
 مثل بہاراں در جہاں صد پویو ریجاں پرورد
 بر رُخ چو یار نازنیں رنگ گلستاں پرورد
 آن سبزیہ مثل بلبلان مرغ غزلخاں پرورد
 چو مثل گل در سربہ سر گریہاں پرورد
 کافر خورد و مومن شود اسراریز داں پرورد
 ساتی بدہ ظل گراں اں جو کہ دہقاں پرورد
 چوں پورنیرم ہزماں در طبع شیراں پرورد
 نغمگیں اگر نوشد زے طبع گلستاں پرورد

ظالم خورد مظلوم را چون پور شاداں پرورد
 صدایه فرحت از اں دجان بریاں پرورد
 جو شد همه همزبان در بزم جاناں پرورد
 در رخ همه خورشید را چون ماه کنعاں پرورد
 صدایه تفریح را در طبع گریاں پرورد
 کشتی غمناک را در موج طوفاں پرورد
 مثل حنیل الله همه بر سفره مهاں پرورد
 گر فانی پرورد را در بزم سلطناں پرورد
 چون بلبل شیوا ز باں طبع غزلخواں پرورد
 در دل همه غمناک اصد باغ و بستاں پرورد
 در مدح قاکاں ز طبع غزلخواں پرورد
 در جلوه خورشید رخ صد جاں بریاں پرورد
 کہ مسکنش باشد عنب کہ جاں مستاں پرورد
 کاند رخ خورشیدش صد گنہ لبناں پرورد

المیس بگزار و ازاں صدایه تلبیس را
 محزون اگر آب ز اں نوشد همه شاداں شود
 گر پیر از اں بادہ خورد گردد طبع نوجواں
 زنگی خورد رومی شود رومی اگر ز اں خورد
 محزون طبع اندر از اں شادی کند و ز شوباں
 چو شد بدل طوفاں غم ساقی بدرطل گراں
 نوشد بخیل از اں اگر گردد چو حاکم در سخا
 ز اں سے کہ در و دوالم صد گنہ شادی میدهد
 شادی کنناں روز و شبان بزم شاه نکتہ داں
 ساقی بدہ جائے ازاں داروی در مغلساں
 جائے اگر ز اں خورد فانی چو ت آئی شود
 آید اگر بنت العنباں ز پرده در بزم طب
 آں دگر خورشید رخ دارد همه زین سلب
 من بامے و ساغر بدم کا مدوزاں نازین

مطلع ثانی

زلفش همه کافر بود در کفر ایماں پرورد
 در بزم رومی آں پریمی اصد باغ و بستاں پرورد

در ستر شب آں دلر با خورشید رخشاں پرورد
 اندکسار آید اگر خورشید بینی چارسو

دندان آن شیریں ادا و سلک دُرّ بربها
 در ضمن حسن دلر با دار و همه شان پری
 شکر ز لب ریزد همه وز رخ نماید از غواں
 زلفش همانا سحر کرده عالمی
 هر دو لبش با قوت تریزد از آن تنگ شکر
 آن سحر سازفتنه جو دار و جمال دلبری
 آن شاه حور می چید کاندربان اش انگبین
 نوشد همه می آن صنم در یاد سلطان دکن
 عدل تو در عالم همه کرده است صد غم غم
 در تشنگی نامت همه ریزد لب عجب غسل
 گوهر همه ریزد ز لب مہنگام و صفت خسرو
 از بول عدل تو شهاب بر خود بلرز آسماں
 شاه دکن سلطان دین در دور عالم روز و شب
 اطفال امید جهان در عهد سلطان دکن
 لوح جهان منتقوش شد از جو شاه ذوالنین
 در بول عدل تو شهاب کسری کن ز سفاک
 در مدح آن شاه جهان هر شاعر شیدا زبان

در هر دو لب آن ماه رو لعل خیشاں پرورد
 در دور چهر جانفزا صده رخشاں پرورد
 از مشک تر صد ناله زلف چپاں پرورد
 در رخ جمال دلبری آن شاه خوباں پرورد
 بر رخ همه باغ ارم آن قلمباں پرورد
 در سخن گلزار ارم صد بار چپاں پرورد
 سنبل همه آن زین در سخن بتاں پرورد
 در مدح شاه کعبه بر طبع غزلخواں پرورد
 جو تو دور دور جهان گلزار ضواں پرورد
 در بزم ذکر تو شهاب صد عنبر و باں پرورد
 صد موج شیر و شکر طبع سخنداں پرورد
 صد مایه داد و کرم در طبع گیماں پرورد
 صد درواح خوشدلی شاخنداں پرورد
 گیتی همه چوں دایگان در موداں پرورد
 هر چند گیتی در کثر می صد گونه نسیاں پرورد
 ملک دکن از حرم تو چشم رنگینباں پرورد
 در لب داود دیاں صد گونه الحان پرورد

خفاک

در مجمع حوری و شال آن خضر خوشیدشان
 از جور دور آسماں گر مشکلی دارد کس
 هر طفل فراطون شد در عهد سلطان جہاں
 لفظت ما حیرت شاد میں خورشید فرگردن حشم
 عثمان علی اکبر البٹہ ہائے نہر در اولش
 خانیست عالم ہمہ ناز و بذات عالیش
 شاہا مظفر در ہمہ ملک و ممالک نام تو
 سالارہر عسکر تو فی عثمان علیخان نام تو
 جی سخی ایسائی دہم جی بی ہی زید ترا
 آصف بجاہ و مرتب سلطان ہر علم و دست
 ارس مدارس در ہمہ ملک دکن شد مستقل
 از جامعہ عثمانیہ صد منبع علم و ہنر
 بدیچہ از علم و ہنر در ملک ریختن
 مشاطہ ہمہ بی تو کردہ دکن را آن چنان
 ہر کس کہ در ملک دکن در امن لطف شہا
 مسلم لطف تو شہاد فضل خلاق جہاں
 ہر اہل مذہب را ہمہ آزاد کردہ عدل تو

مثل خضر در جام زر صد آب جیواں پرورد
 در دور عدل تو شہا ہر کار آساں پرورد
 ہر اہلے در ملک و صد رک لقماں پرورد
 شاہ جہاں عالم ہمہ در دور احساں پرورد
 شہا کہ گیتی را ہمہ شاداں خداں پرورد
 آن است کہ جو دو سخا ہر خاں گسیاں پرورد
 ابر سخایت در جہاں صباغ رضواں پرورد
 نام تو ہر عرش و شرف در زیر داماں پرورد
 فتح ہمہ جنگ و دو غایت بمیدان پرورد
 ملک دکن از زمین او در فضل زیداں پرورد
 علم و ہنر را جو تو در زیر داماں پرورد
 در عهد تو ملک دکن در زیر داماں پرورد
 اردو و بساں دانگال کنوں ہمہ آں پرورد
 ہر شہبائش در ضمن خود صباغ رضواں پرورد
 در دور طبع شاداں گلزار رضواں پرورد
 ہند و ہمہ باغ ارم در طبع شاداں پرورد
 اوضاع مذہب را ہمہ شاداں خداں پرورد

هر بویه در ملک دکن خوشدل تا شاهان
 از کلاک اصلاحت شها شد منتظم هر حکمه
 هر قوم و هر ملت شد از امداد شاهي مقدر
 در عهد تو مثل ارم دار الیتامی در دکن
 کالج که از سید همه از فیض تو شد منبسط
 اولاد آدم راه سه از اصفیا و اولیا
 هر مسکن اهل صف از ابر وجود تو ارم
 مانند افلاطون همه صد مایه ادراک ا
 اندر دل آن نکته دال صد زیز دانی میان
 در قمر آن گردون خشم هر سفت نیز استر
 و صف تو ای شاه جهان برین ز صدادی
 تو باد شاه مقتدر در ملک تو صد بحر دبر

در طبع زان هر و همه صد باغ و کبستان پرورد
 فکر تا اصلاح جهان صد عقل لقمان پرورد
 جودت همه ملک دکن در زیر دامن پرورد
 فیضت مدارس را همه در در حسان پرورد
 شش و صد کالج شها فیضت گمبیاں پرورد
 در دامن جودت شها داد اگر گمبیاں پرورد
 جودت گروه اولیا چون فیضت لیاں پرورد
 تعلیم آن شاه زمان در مغز نادان پرورد
 در ائس صاحب قرآن شید نشاں پرورد
 در لطف شاه ذوالمنن هر شرت ضواں پرورد
 فانی که باشد که همه نظم پریشاں پرورد
 مداح در وصفت همه اوصان نیزاں پرورد

لے سیر عز و شرف مانی با وج عت شراں
 که لعل رویت جهان صد ماه رخشاں پرورد

ه قصیدہ

ہمہ گلبن و سرود در مرغزار
 ہمہ سر و ہر سولب جو بشار
 غدیر است ہر جا ہمہ آبخار
 ہمہ لالہ و گل ہمہ مرغزار
 معطر جہاں شد چو مشک تار
 بر آد گل و لالہ از نوک خار
 زمین لالہ و گل ہو مشک بار
 سرود و ہمہ و دو چنگ است قنار
 ہمہ شاہدان و ہمہ لالہ زار
 ہمہ ماہر ویان و بوس و کنار
 ہمہ یاسمن و ہمہ کوسار
 ہمہ ناز نینان لب جو بشار

ہمہ بانگ قمری و بانگ ہزار
 ہمہ قمری تمہ گویا چار سو
 کجا بنگری لالہ زارے پدید
 ز جودت ہمہ دہر گشتہ ارم
 ہوائے ارم می وزد چار سو
 چناں نامیہ شد مرئی دہر
 فضای ہمہ کویہ صحرا خوش است
 معنی مطب شراب و کباب
 ہمہ خورد و نوش است چنگ باب
 ہمہ جام بلور و بادہ ہمہ
 ہمہ لالہ و گل بدشت اندر دل
 گل ماندام ہر سو ہمہ ماہر و

همه لاله در دامن کوه و دشت
 همه ناز نینان حرمی جبین
 همه باده ناب و رود و سرود
 همه متصل و سار در کوه و دشت
 گل و لاله هر سوید هر اندر
 بنفشه گل و یاسمن چارسو
 همه ابر و امطار و لولو همه
 همه ابر و امطار در کوه و دشت
 همه سار در کوه و بانگ تند
 همه باده صاف و رود و سرود
 همه همه بسیناں پر اگن دلف
 همه بانگ ارغن بدشت ایدل
 همه سرو شمشاد و بانگ تدر
 مع نقل و باده بدشت و بارغ
 همه سرو شمشاد و گلبن همه
 همه دشت گلبن عنادل همه
 همه ماهر و یان زهره جبین

همه گلبن و سر و بانگ تزار
 پیر اگن و مشک تتر بر عذار
 همه چنگ و مزار و طنبور و قمار
 همه نغمه مرغ در مرغزار
 همه کوه صحرا و ابر بهار
 معطر همه دشت چون زلف یار
 و طار سادر همه کوه سار
 همه دهر رنگین برنگ بهار
 همه کبک و طاووس در مرغزار
 قدح نوش هر سولب جو بهار
 همه کز دم و مار در لاله زار
 همه چنگ در برگ هشاخسار
 سرود و همه رود و دست چنار
 همه لاله رویان رنگین عذار
 همه سرو هر سولب جو بهار
 همه متصل و سار در شاخسار
 مع سانسر و باده در لاله زار

همه مه جبینان خورشید رو
 سده در سده دور صحرای همه
 مع لاله و گل رخ شاهاں
 بیار و هوا دور گوهر همه
 همه گلبن سرور کوه و دشت
 همه صلصل و سار و بلبل همه
 دور و همه ناز نینان بهر
 دور و مطهر سر به نازین
 مع نغمه بهر تهر می شاخ سر
 عروس گل و لاله در شرم و ناز
 مسطر همه دور و همه زمین
 شقائق همه سو بخت اندر
 دو صد کار و ان خطا و ختن
 ز رو همه حسیناں همه کوه و دشت
 همه ماهریاں بخت اندر
 مع ساعت و باد بهر ماهر
 ز رو همه حسینان ز هر چه ہیں

همه دشت کشمیر و صحرای همه
 همه جشن هر سوئے در کوه سار
 مہ سرد در دوشک تبار
 مرصع شده دشت بهر کوه سار
 عنادل مع نغمه بر شاخ سار
 در آوازه نغمه همه کوه سار
 مہ سردار ندانند کنار
 گل و لاله در دور مشک تبار
 همه رقص طاؤس در لاله زار
 عنادل همه در زره انتظار
 گل و لاله هر سو بهوا مشک بار
 مع لاله و گل همه کوه سار
 تو گوئی کشادند در دشت بار
 تو گفتی شده کابل و قند بار
 همه ایل کشمیر در مرغزار
 مع نغمه بهر شاخ گلزار
 نمایاں همه صنعت کردگار

گل ولاله شمشاد آورد بار که آمد برویم یک گلزار بگارش کند خامه مشکبار	مه و مهر دو طایفه و یار به گلگشت بودم درون چمن و گر مطلع در وصف آن جبهین
---	--

مطلع ثانی

همه مشک دارد همه لاله زار که ریزد مشک رزاں همه بار بار مه و مهر رقاصه عکس یار که دارند از سحر نقش و نگار همه کفن در در زلف آن نگار مع سبک در لعل آن گلزار مع زهره و مشتری روی یار نگه راه مهر گل نجیب و کنار همه دام سحر است زلف نگار دو چشمش منون نقش و نگار مه و مهر در سحر آن سحر کار ز مژگان شب در روز خنجر گزار شده صفی و منظر م لاله زار	همانا که آن شاهد پر نگار دو لعل لبش کوزه انگبیس دو رویش دو طایوس باغ ارم دو زلف رخسار سحر ساز همه فتنه دارد و جمال اندوز مع مشک و زود است روی صنم مع مهر و مه آن رخ و لقیب چنان در رخ آن مبت نازین همه فتنه در ضمن خال لبش دو طایوس دارد در رخ م جبین دو طایوس در دام مشکین کند ببندد همه مرغ دل در دلفین چو دیدم رخ آن بت و لقیب
--	---

<p>بر دل زنت از سینہ صبر و قرار رواں شد ز اسکم یکے جو کبار شده بسمل تیر مرقان یار دو چشم ز جورش همه اشکبار برم مشکوه زان بر در شهر یار مراج و رام رذی اقتدار همه دهر در عدل اولالہ زار بروید همه گلشن و لالہ زار کند صف اعدا ہستار و مار ز خون میسرد دروغا جو کبار شود منظر نامہ ام زنگار بدم در کشد دیو در کار زار سہ و ہر بینم میں دیسار</p>	<p>دل نہاشکیبا شد از حسن او دل شیریوہ آہ و زاری گرفت دل من کہ بد مرغ مسکن گزین بارد دل را بہ رنج و بدرد چنان مبتلا سے بلا یم نمود گ خداوند تو تیر و جاہ و چشم شہ داد گر میر عثمان علی گذارد کجا گام آں دین سپاہ لگے رزم چوں پورستان سام لگے حملہ از تیغ آں سپیل تن ز جودش گر حرفی املاکم کندش ہمانا یکے از دہا زاراے زمینش چور انم سخن</p>
--	--

بتا بند تا ہر دمہ بر فلک
بگیتی بماند بعتر و وقار

۴۔ قصید

نماند خدشہ کینہ ز بیم اہل نفاق
 ندیدہ اندظیے تو در ہمہ آفاق
 سر سر ملک دکن ملک باحقاق
 چو خامہ ام کند املاے حرفے از اخلاق
 شدہ است دست گیر تم تو ضامن لڑاق
 ز جرم نار شدہ دور عادت احراق
 سمر شدہ است نظام تو در ہمہ آفاق
 ز عدل و داد تو مضبوط دولت اساق
 ہمہ ز بہرہ و تو ترع شدند چانی و عاق
 ز بوبے مشک شدہ پرد و از آفاق
 بذکر کردن اوصاف تو شدہ مشتاق
 وجود تو شدہ از جود شاملیت صدق

چناں ز عدل تو شد معتدل ہمہ آفاق
 مدبران فلک در ہمہ فضائل نیک
 توئی بد ہر کہ آبائے تو ہمہ شاہ اند
 بود بوبے خوش مشک طبع عطر آگین
 توئی بد ہر کفیل جہاں پس از یزدال
 برودت دل اعداے تو چناں افزود
 چناں ز رائے منیر تو شد جہاں آباد
 مطیع تو ہمہ گیتی ز جود تو گردید
 بعہد تو ہمہ منکر شدہ است دور از ہر
 چو کرد ذکر ز خلق تو را وی اشعار
 ہر آنکہ ہمد تعیش ز لطن مادر کرد
 نہ بود نقش بہ عالم ز مرد و سر نواز

مسلم است کہ وصف تو غایت تخلیق
 خدیو بود هرچو عثمان علی ز روز ازل
 عمل شده است بهمد تو مخنی عالم
 ز رزق و شد مطن بقوت عقل
 باختصار نمودم ز مدح تو تقریر
 جمال لیل نظم کس نمی نگرد
 بهر لب بد تو بر خویش تن ہی بالبد
 ہر اک صدا کہ بر آید ز غصہ ہیجا
 بنوک نیزہ کشادی رگش کہ خون بریزد
 بود ز جود تو سرمایہ تنعم و ہر
 شنائے تو نہ بود حد ہر بشر لیکن
 مرارسد کہ بگویم شنائے شاہ دکن
 تو کار رزق رسانی گرفتہ برضا
 معین خالق گیتی شدی بروزی خلق
 صحیفہ کہ نسبت است منشی گردوں
 ظہیر و عرفی و خاقانی و دیگر شعرا
 از انکہ بویسد روح شان برفت تو

خوش است مخنی دوران گئے شنا بمذاق
 ندیدہ اند سہ و ہر در ہمہ آفاق
 بدور عدل تو تاثیر ز ہر شد تریاق
 عقیل را نہ زیاں شد ز فتنہ ز راق
 چو کرد ہر باز کار وصف ستہنطاق
 چو استخوان شدہ محکم زمانہ را شرق
 چنانکہ جود تو بالبد بہ قسمت راق
 سماع اک ترا خوشتر ز پرودہ عشاق
 از انکہ بود عدو بتلاے در و خاق
 فلک ز عمدتو کردہ است بالبد شیاق
 نمودہ ایم ز خلاق و ہر استیفاق
 وراثت از اب و عم مراست استحقاق
 و گرنہ روز ازل بودہ بہمد وفاق
 کنند اہل جہاں از در تو استر زاق
 بیدہ ام ہمہ مرج تو در ہمہ اوراق
 نمودہ اند تو صیفا ہمہ انغراق
 ترا سد ہمہ تو صیفا با تحف تاق

فلک به عینک خورشید و عالم
 تویی که دولت و اقبال تست از آبا
 بسوخت ز من مستی دشمنان قمت
 ز موج جود تو گیتی میرشال باغ ارم
 معین و یاد و اقبال تو شتر اجمیر
 شده است هند ز بدیر تو هم تران
 شده است فانی محزون ببح تو مجبور
 مرا و نطفه مدح تو اسبق الاذکار
 نمود سحر عدلت جہاں چون باغ ارم
 شده است حاسد جاہ تو ضیق الافکار
 ز فیض تست که مردم شدند طالب حق
 مواطن علما چار سو ملک دکن
 بیتا مادر همه ملک تو شاد و میگویند
 بگفت هر یکے مایم در همه راحت
 تضائق همه گیتی ز ہیبت قمرت
 بدل شده به نکوئی همه معائب دهر
 نماز جود تو گیتی شده است باغ جنان

نہ دید مثل تو جواد و مہر آفاق
 سرر ملک دکن ملک تو باستحقاق
 چو برق آتش خشم تو هست مطراق
 رسید چشمہ فیض تو در مہر آفاق
 شکست صولت اعدا و در ہمہ از باق
 رسید از تو ہمہ علم در مہر آفاق
 اگر چہ کرد ہمہ سعی نیز استغراق
 سحر کہ وقت دعا هست وقت استیفاق
 گرفت دست ہمہ دہر در ہمہ از باق
 چنانکہ رلے محبت تو اوسع الاشراق
 بہ عہد تو ہمہ غوث اند در ہمہ آفاق
 مدد میں بتدریس در ہمہ اشفاق
 دعائے دولت و اقبال خسر و آفاق
 زیوگاں چو یکے روز کردم استنطاق
 ز مر وسعت قلب کریم در آفاق
 شدہ است زہر بہ عہد مبارکت تریاق
 شکست ہیبت عدلت مضائق آفاق

بدو رسد تو تهدید شد بد هر خیال
 تصادق همه مردم به مین نیت لت
 حسد که سد وفاق است شد شکسته خیال
 گمے شنای تو گردوں اگر دہ خطل
 شہاز فانی مخروں چه حال عرضہ ہم
 دکن کہ موطن آباے مادحت باشد
 اگر نصیب شود خدمت وطن شاہا
 بدو رسد تو شد مرکز تنعم دہر
 دکن شدہ است ہمہ مورد عنایت ب
 بہ نزد ہر ہمہ نقش دولت است پدید
 دکن کہ مورد الطاف حنای عالم
 اگر بہ لطف بخوانی رہی بہ ز بلا
 جہاں بہد تو خرم شدہ چو فضل بہار

کہ گشت ظلم محبت نفاق گشت نفاق
 کہ نیت نخیل صلح و سدا دور آفاق
 کہ چار سوش بہ مینی ہمہ رگاف و شفاق
 شود چو شیر و شکر شکرین مرا بہ نفاق
 غریب گمے آفات شد ز اہل نفاق
 خوش است یا دوازاں چون شکر مرا بہ نفاق
 نہ بعد از ان کہ ہم شکوہ فلک ز نفاق
 دکن کہ ہست بہ عہد تو ثانی الآفاق
 از انکہ مہر محبت در ان ہمہ اشفاق
 بہ جفت مہر محبت بدل شدہ ہمہ طاق
 بہ تقویٰ مرکز عاصی بہ ہر گردش عاق
 کنوں کہ گردش گیتی شہا ہمہ شد شاق
 دلے رہی شدہ ہر دورا ہمہ صدق

پیرس حالت فانی بدو رسد نکتہ دہر

دلے بخوان کہ شود مورد ہمہ اشفاق

قصیدہ

ای ذات تو بدہر ہمہ سین زبان علم
 در عہد تو شما ز ہمہ چو دو فضل تو
 در علم سین زبان ہمہ دہر بودہ
 گر تیر علم تا بہ فلک می رسد نت
 از کتہ کہ شرح دہی بگرشد اوان
 شمشیر تو نمودہ ہمہ فتح ملک ہر
 در دور درک تو شہا یک نقطہ صد فلک
 فانی کہ مادح است بخوابد ز تو شہا
 ریزد لبان تو ہمہ بحر روان و
 در گفت گوے تو ہمہ دریائے نجبین
 آبخا کہ ذکر تو کنم لے خسرو جہاں
 تیغ تو قاطع ہمہ اعمار دشمنان

باشد ز فیض تو ہمہ تاب و توان علم
 ہر کو د کے کہ زاد شدہ مہمان علم
 از شرق تا بہ غرب رسیدت نجان علم
 باشد ز دست تو ہمہ زور مکان علم
 در ضمن درک تو ہمہ راز نہان علم
 کلک تو فاتح است ہمہ در جہان علم
 در وسعت خیال تو شد لامکان علم
 کز فیض تو غیب بر شود مہمان علم
 باشد بد و رینق تو صد گلستان علم
 در ضمن خلق تو ہمہ مشک استبان علم
 از نطق من رو دہمہ موج روان علم
 چون قطع شک کند ہمہ نوکان علم

یابد شرف ز نام تو هر یک که جهان
 عثمان علی که شاه و دکن منقر جهان
 تا دور آسمان ز نجوم است گلستان
 گیتی ز نور سیر روی تو روشن است
 تدبیر تو مستدل اطوار روزگار
 عدل تو پاسبانی گیتی کنت چرخان
 در قطع شک شده شو شمن ریشمست تو
 آورده ام بر روی خداوند روزگار
 شایه اتونی که دهر بنا زد بر روی تو
 چون ابر دست تو که بیار و دوز هم
 هر روز و شب روند مع مشک ذکر تو
 عثمان علی که خانیست دهر ملک او
 کردند خلق نام دکن ملک شاه را
 در تار و پود جامه ذات بود هنر
 هر چند دید چرخ بهر دور خسر و او
 مشاطه ز جود تو در بزم روزگار
 جسم ز فیض تو نشو و نما گرفت

تا قلب اهل فضل بود بحر و کان علم
 باشد ز جود او همه تاب و توان علم
 باشد ز جود تو همه نام و نشان علم
 گلشن همه زوات تو شد خان بان علم
 ذات تو شب سپر رخ همه خاندان علم
 جود تو شد بد هر همه پاسبان علم
 هر ناو که که بود نهان در مکان علم
 دوشینرگان پاک بهشت نندان علم
 خم کرده پشت پیش تو هر نکته دان علم
 کلاب مدح تو همه گوهر شان علم
 در ملک مصر و شام دو صد کاروان علم
 گلشن کنت ز جود تو شد نندان علم
 لیکن فلک بگفت که نامش جهان علم
 افکنده بودش همه طیلسان علم
 مثل تو بدنه گوهری در بحر و کان علم
 آورد بر منقشه همه شاهان علم
 جود تو منقر شد همه در استخوان علم

ذات تو در شیمه اسرار ایزدی
 در حیرت مچو گو نه تکل نموده
 در تاب آفتاب حوادث بدورده
 در بزم و مهر پیش همه صاحبان فضل
 خدام دولت تو همه چون کواکب اند
 عمدت مراح شد همه اهل کمال را
 باشد عنایت تو همه مامن بهر
 باشد ز دست فیض تو ای خسر و جهان
 فکر تو شد محیط بر اجزای گن نکال
 از موج بحر جو که جاری است و جهان
 گلزار علم گرچه ز فیضت شده است هند
 تصویر هر کمال وجود سب اراکت
 ریزد ز بان نطق همه سلک و درازان
 هر ذی کمال سوئے تو آید ز راه دو
 صد جا بجم علم همه رخنه باشد
 بسند نه و ہم جو هر اول زحل
 مرغان علم غیب همه صید تو شوند

چوں اختلاط جسم بجان تو آمان علم
 صد جا حمیدہ چسب ز بارگران علم
 باشد ز درگہ تو همه سائبان علم
 خواند ز بان کلک تو صد استان علم
 ذات مقدس تو همه آسمان علم
 ایوان خورنگاه تو دارالامان علم
 دست تو شبت شده خاطر نشان علم
 هر رونقے که هست کنوں بر دکان علم
 در گوشه و مانغ تو باشد جهان علم
 مثل جناب شده همه اکنون خزان علم
 باشد دکن لہب تو شاہ جنان علم
 خامہ بدست پاک تو یاد در بیان علم
 در طبع پاک تو همه بجا است دکان علم
 جز تو کسے بنوود بیستی ضمان علم
 دستت شہانہ بوے اگر بر میان علم
 چنداں فرودہ از تو همه غر و شان علم
 اکنون بدست تو همه تیر و کمان علم

مخفوظ گشت علم ز آفات روزگار
گویند ذی کمال که طبع مقدست
هنر گشته که بود شده حل ز فکر تو
تا طائران و هم همه در لنگنی

مهستی بدورد همه پاسبان علم
دارد به ضمن خویش همه نکر و کان علم
نامد بد هر مثل تو کس نکته دان علم
شاه و رسل گذاشت بدت کمان علم

مطلع شانی

باشد ز نوک خامه تو گر زبان علم
غواص فکر تو بروں کرده همه ز قصر
هرگو هر یک بود به بحر حکم نهان
بدر جسم علم مرده آفات روزگار
کردی به سعی صیقل تیغ هنر همه
صد خوان فضل از تو بر روی جهان کشود
اکنون که در پناه تو آمد صحیح شد
بارون عهد شاه و کن دام ملکه
در مطلعش همه مهره و مهر اند چارو
توت رسد به عقل ز دیوان تو همه
از روز اول است همه گردش فلک ق

فکر ز رازد هر همه تر بستان علم
هرگو هر که بود بدریا و کان علم
آراستی به فکر همه دکان علم
گر دید از تو باز سو جسم جان علم
باشد همه ز فکر تینت شان علم
باشد ز مهر و ماه فلک را دوان علم
در زخم فتنه بود همه جسم و جان علم
دارد ز فیض او هر خوبی زمان علم
چندان فرود از تو شماعه و شان علم
اشعار تو در همه از مشک زبان علم
تا گوهر بدست بیاید ز کان علم

در تو بیدار چرخ همه عزو شانِ علم
 هر گوی هر که بود بهتر بحر و کانِ علم
 منزل شد ز نسبتِ فانت بشانِ علم
 آخر شده بعد تو دورِ زبانِ علم
 وابسته شد به عمدتیس تو جانِ علم

چون نرسید مادری گیتی ترا شهنسا
 دانست آسمان که ازین خوبتر نبه بود
 هر آینه که بود ز عنایاتِ ایزدی
 اکنون ز تند کوس فرستج مندی هنر
 مانی بد هر تا باید در همه نشاط

نوروز تا کند همه گیتی چو گلستان
 باشد ز ابر فیض تو بحر روانِ علم

قصید

از جمال روئے زیبا شد متور آئینه
استنارت کرد از روئے تو شاہا آن قد
در نظام ملک سہتی بے عدیل و بمیشال
میکنم تقریر از غیر وے تدبیرت شہا
در گماں افتادہ انداز باب دانش و جہاں
حسن تدبیرت دکن را کرد چون باغ اہم
شانہ ات باشد چو آثرہ بہر قتل عاشقان
و مراح ملک تو بیند شان ایزدی
نامیہ در عہد ز رنیت جہاں اقروں شد
عکس رویت آئینہ را کرد چندان مقتدر
غیر فانی کس بہت نیست نگین خسرا
ہست آئین سکندر در ہمہ ملک دکن

کرد عکست مطلع خورشید خاور آئینہ
می نہد خود را بہر و مہر برابر آئینہ
قوت تدبیر تو کردہ است کشور آئینہ
می نہد ز احوال ملک مدح گستر آئینہ
روئے ملک خوب تر یا بہت بہتر آئینہ
می نہد از دور ملک شان داو را آئینہ
عکس ابروئے تو کردہ تیغ و خنجر آئینہ
ملک تو ہر آئینہ از فرس داو را آئینہ
بال و پر پیدا نمودہ چون کبوتر آئینہ
شاہداں دہر میدانند بر سر آئینہ
کردگر و روئے آل محزون منبر آئینہ
ناظماں زان پیش میدانند اکثر آئینہ

شوکت اسکندری داد همه عثمان علی
 زینت بهت چندان در همه لکن
 یوسف دوران توئی لے خسرو گرد و حشم
 فانی محزون که در آفات هر دم مبتلا
 سایه ات باشد هانا سایه پری بها
 نیکیت پاینده دار و نام نیکت در جهان
 شوکت عثمان فرزانی نیز شان حیدری
 روئے تو شان آبی می نماید خلق را
 حسن تدبیر تو شاها در فطرت ام روزگار
 آئینه لوحیت از آثار اسکندر بهر
 منکه مداح تو هستم لے شه گردون جناب

بیش رودار و از اں شاه کتر آئنه
 مثل عشاق است اکنول حسن پر آئنه
 روئے تو کرده همه فردوس منظر آئنه
 می نهد ز احوال بدتر پیش داور آئنه
 کرد عکس ماه رویت نیک اختر آئنه
 اندرین معنی بهانا هست رهبر آئنه
 کرده اند از نام تو عثمان و حیدر آئنه
 اگر کنت مظاہر همه شان سکندر آئنه
 کرد از علم و همت در ملک کشور آئنه
 هست از شان آبی فرسوس و آئنه
 بهر تو دارم ز لوح مدح دیگر آئنه

در پناهت خلق آیند از همه در جهان
 مثل مرغال کرد پیدا نیز شهپر آئنه

۹- قصیدہ

و تہنیت تقریبِ خدائی شہزادگانِ نوابِ اعظمِ جاہ میرحایتِ علیجانِ درویشیہ
 و حضرتِ سیدگانِ عالی ہزارِ اہلسدائیس نوابِ سرسرخمانِ علیجانِ درخشاںِ ملکہ
 و نوابِ معظمِ جاہ بہادرِ یکدانہ دخترِ شہزادی و شہزادِ سلطانِ عبدالحمیدِ خاں
 خلیفہ سابقِ و سلطانِ و مودحتِ بلاورشِ شہزادیِ نلیو فرکہ تبلیخِ اول
 ماہِ رجبِ ۳۵ ہجری مطابقِ دوازدهمِ ذیہجہ ۱۹۳۱ء میلادی
 بمقامِ نیسِ درفرنسہ منعقد شد

دو منہ زندہ تو ہمانِ خلیفہ
 ز تو تازہ شد گلستانِ خلیفہ
 بہ ہتیرا ندر کسانِ خلیفہ
 بس از تو بخاندانِ خلیفہ
 فراید ہمہ عز و شانِ خلیفہ

تو ہستی بجایِ مسیزبانِ خلیفہ
 ز انہار دست تو ای فرسواد
 ہمہ حبیبہ داوی پے قتلِ عدا
 چو گروں کہ نازد بخورشیدِ رخشان
 ز خدنگزارت لے شاہ گہبان

شده دُرّه التاج پور تو شاها
 نبشت است بر صفحہ دور عالم
 گل و یاسمن لاله هر سو گنفته است
 چو مینوشده قصر شهزاده شاها
 منقش همه هفت الواح گیتی
 بذکر تو اسے خسرو دور عالم
 نخستیں ہوائے حوادث فترہ
 ہانا بیک التفات تو شاها
 ز دستت کہ در موج خیزی تو فلزم
 زرے دو فرزند شاه مظفر
 جہاں در ہر التفات تو شاها
 بہ قیاضی ابر لطف ہانا
 حمایت علیخان ولیعہد خسرو
 بہ فضل خدا با ہمہ خاندانت
 حمایت علیخان بنزد تو آید
 ازاں دُرّ شہوار در خاندانت
 گے عقد شہزادگان مظفر

کنوں دُرّ شہوار کان خلیفہ
 یکے بگری داستان خلیفہ
 چو باغ ارم خان ومان خلیفہ
 ز نیلوفر آسان خلیفہ
 تو نیل کو بخوان داستان خلیفہ
 ہمہ جشن و حنا اذنان خلیفہ
 کنوں سبز شد داستان خلیفہ
 ہمہ سود گشتہ زبان خلیفہ
 چو گلشن شدہ خان مان خلیفہ
 جہاں شدہ ہمہ خاندان خلیفہ
 شدہ موسم گل خزان خلیفہ
 شدہ ارغوان و عفران خلیفہ
 ہمہ رونق خاندان خلیفہ
 شدہ متحد دو دمان خلیفہ
 مع دُرّ شہوار کان خلیفہ
 بماند ہمہ عز و شان خلیفہ
 بخطبہ شدہ تر زبان خلیفہ

بجشن اندرون همان خلیفه
 شہ ہند شد مدح خوان خلیفہ
 دو ماہ انداز آسمان خلیفہ
 تو ہستی ہمہ بساں خلیفہ
 بریزد ہمہ در زبان خلیفہ
 فرودی ہمہ عز و شان خلیفہ
 عسل می بریزد بان خلیفہ
 معطر شدہ خان و مان خلیفہ
 کنوں خسروا سا بان خلیفہ
 بصد ریز و حکمت عمان خلیفہ
 چو عرش بریں آستان خلیفہ
 توئی در جہاں راز دان خلیفہ
 پنہنت ہمہ عز و شان خلیفہ
 کہ ہستی ہمہ سر بان خلیفہ
 بذکرت ہمہ مشک و بان خلیفہ
 شدہ منبسط خاندان خلیفہ
 شدہ متحد دودمان خلیفہ

ہمہ حاکیاں و ہمہ نہیں ہر سو
 چو بشنید اخبار جشن عروسی
 دو شہزادہ ت مر و شہزادیاں ہم
 در آفات ادوار چرخ شکر
 بوصف تو لے خسرو و دور عالم
 شکستی ہمہ دست جو ر فلک را
 بوصف تو لے مطلع ہر عظمت
 توئی آنکہ از مشک لطف تو شاہا
 بخورشید آفات شد فضل و لطف
 بدست تو دادہ است خلاق عالم
 ز تعظیم دو پور تو شد بر رفت
 تو دانی ہمہ دور اسرار داور
 بہ لوح مس و ہر گردوں نبشتہ
 خدا از تو خوشنو و شادان محمد
 ز وصفت کند عطر بیزی مفضل
 ز عثمان کہ بدشاہ شاہان عالم
 ز اسرار زوال بہ عثمان علیجاں

بماند همسر عروشان خلیفه
 بسازد بدو خاندان خلیفه
 شده مستقل عروشان خلیفه
 چو یک تن دو جان خاندان خلیفه

په نسل دو عثمان خورشید عظمت
 معظمه بجاه است شهزاده دیگر
 بذات همایون شهزادگان
 خدایا به عثمان علی خان بماند

ز فانی درین نامه ماند بوضف
 همسر رحمت خاندان خلیفه

ف. ک. R A ۱۹۱۶۵۱۵۲

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب مستعار
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی
صورت میں ایک آنہ یوہیہ دیرانہ لیا جائے گا۔

۱۰۱۳۷

